

Trends in Veiligheid en Overlast in Den Dolder

Resultaten 2006 van vier focusgroepbijeenkomsten en twee internetenquêtes

Cas Barendregt
Tony van Rooij
Dike van de Mheen

IVO
Heemraadsingel 194
3021 DM Rotterdam
010 4253366
barendregt@ivo.nl

Trends in Veiligheid en Overlast in Den Dolder

Resultaten 2006 van vier focusgroepbijeenkomsten en twee internetenquêtes

Cas Barendregt
Tony van Rooij
Dike van de Mheen

IVO

Heemraadsingel 194
3021 DM Rotterdam
010 4253366
barendregt@ivo.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Altrecht geestelijke gezondheidszorg Den Dolder en Centrum Maliebaan Utrecht

Rotterdam, januari 2007

INHOUDSOPGAVE

	Samenvatting	3
1	Inleiding	4
2	Methode	6
	2.1 De enquête	7
	2.2 Wie deden er mee aan de enquête?	7
	2.3 Wolfheze	8
	2.4 De focusgroepen	8
3	Resultaten	9
	3.1 Overlast in 2005	9
	3.2 Overlast in 2006	11
	Overlast 1 ^e meting, lente	13
	Overlast 2 ^e meting, nazomer	16
	Ontwikkelingen overlast samenvatting	19
	3.3 Veiligheid	20
	3.4 De veiligheidspartners	21
	De politie	21
	De gemeente	23
	Altrecht / CMB	24
	3.5 Vertrouwen in de veiligheidspartners	25
	Mening over Altrecht / CMB en hun patiënten	25
4	Conclusies	28
5	Geraadpleegde literatuur	31

Samenvatting

In opdracht van Altrecht en Centrum Maliebaan onderzoekt het IVO de ontwikkeling van overlast en veiligheid in Den Dolder. Met behulp van gesprekken met focusgroepen en een huis-aan-huis enquête is de beleving van overlast en veiligheid gemeten in het voorjaar en in de nazomer van 2006. In de 1^e meting is ook gevraagd naar de overlast in 2005. De respons op de enquêtes bedroeg 18% en 13%. De focusgroepen werden gehouden met bewoners en ondernemers.

In 2005 was er sprake van substantiële overlast in verband met het gedrag van patiënten van Altrecht en Centrum Maliebaan. De overlast bestond voor het grootste deel uit onaangepast gedrag zoals schreeuwen, bedelen en urineren. Dit gedrag hield op zijn beurt verband met het gebruik van alcohol en/of (soft)drugs op straat. Vooral op het station en in het winkelcentrum kwam dit gedrag veelvuldig voor. De ondervraagde inwoners geven aan openbare orde overlast het ernstigst te vinden, gevolgd door overlast door verkeersonveiligheid / parkeren en hondenpoep.

In de eerste maanden van 2006 hebben de veiligheidspartners (Altrecht / Centrum Maliebaan, gemeente en politie) een serie maatregelen genomen om de overlast terug te dringen. Ongeveer de helft van de geënquêteerde bewoners is deze maatregelen ook opgevallen. Het lijkt erop dat de maatregelen ook vruchten hebben afgeworpen want de waargenomen openbare orde overlast is in de lente van 2006 fors gedaald. Deze daling zet door in de zomer, zij het minder scherp.

De geënquêteerden zijn in gelijke mate tevreden over het functioneren van de veiligheidspartners maar zij hebben in Altrecht en Centrum Maliebaan het meeste vertrouwen als het gaat om het terugdringen van overlast en vergroten van de veiligheid. Tegelijkertijd vindt een aanzienlijke groep deelnemers aan de enquête ook dat Altrecht en Centrum Maliebaan verantwoordelijk zijn om overlast situaties te voorkomen en, als er toch overlast door patiënten plaats vindt, deze snel en adequaat op te lossen.

1 Inleiding

In opdracht van Altrecht en Centrum Maliebaan (CMB) heeft onderzoeksbureau IVO in de zomer en herfst van 2006 twee metingen uitgevoerd naar de beleving van veiligheid en overlast onder de bevolking van Den Dolder.

In een eerder onderzoek uitgevoerd door het IVO, is vastgesteld dat er, conform de signalen uit de bevolking, sprake is van overlast door patiënten van Altrecht en CMB. Deze overlast bestond voornamelijk uit drinken en het openbaar en daarmee samenhangend onaangepast gedrag. Ook bleek dat lokale jeugd en ontslagen gedetineerden uit detentiecentrum Zeist hun aandeel hebben in de overlast.

De aanleiding voor dit evaluatieonderzoek is een pakket maatregelen dat is genomen om de overlast die samenhangt met het gedrag van patiënten van Altrecht / CMB in te dammen. Deze maatregelen zijn genomen door Altrecht / CMB, de gemeente en de politie. In deze studie aangeduid als de veiligheidspartners. Overigens richtten de maatregelen van gemeente en politie zich ook op terugdringing van overlast door andere personen dan patiënten van Altrecht / CMB. Hetzelfde geldt voor een aantal door Altrecht / CMB genomen maatregelen.

De doelstelling van dit evaluatieonderzoek is tweeledig. Allereerst wordt nagegaan of de maatregelen in het dorp worden opgemerkt en wordt er een beeld gevormd van de impact van de overlastmaatregelen. Tweede doelstelling is na te gaan hoe de overlastbeleving zich in Den Dolder ontwikkelt onder de bevolking.

Deze doelstelling is vertaald naar de volgende vraagstelling:

Is er sprake van een toename van de veiligheidsbeleving en een afname van de ervaren overlast sinds het door Altrecht en Centrum Maliebaan ingevoerde pakket van maatregelen (voorjaar 2006)? Is een mogelijke toename van veiligheidsbeleving en/of een afname van ervaren overlast toe te schrijven aan dit pakket van maatregelen?

In het vervolg van deze rapportage bespreken we eerst de gevolgde methode van onderzoek (hoofdstuk 2). In dit hoofdstuk wordt ook beknopt de achtergrond van de geënquêteerden weergegeven. In het resultatenhoofdstuk (hoofdstuk 3) presenteren we achtereenvolgens de overlastsituatie in de 2005 en de genomen maatregelen om de overlast terug te dringen. Vervolgens komt de overlast in de lente en nazomer van 2006 aan de orde. Dan staan we stil enkele aspecten van veiligheidsbeleving, gevolgd door de visie van de ondervraagden op de veiligheidspartners. Aan het eind van het resultaten hoofdstuk gaan we kort in op de mening die mensen hebben over de rol en taak die Altrecht en CMB zouden moeten hebben en visie die

heerst over de patiënten van de W.A. Hoeve. In hoofdstuk 4, ten slotte, geven we de belangrijkste conclusies weer van dit onderzoek.

2 Methode

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag zijn twee instrumenten ingezet: enquête en focusgroepbijeenkomsten. Met beide instrumenten zijn twee metingen verricht; één in juni/juli en een in november. Er zijn twee metingen gedaan omdat we inzicht wilde krijgen in de ontwikkeling van de beleving van overlast en veiligheid. De enquête heeft tot doel cijfermatig inzicht te krijgen in een aantal aspecten van veiligheid en overlast in Den Dolder. Met behulp van de focusgroepen hebben we getracht de cijfers te verdiepen en in te kleuren. Beide methoden van onderzoek vullen elkaar aan én verifiëren elkaar.

2.1 De enquête

De enquête is grotendeels uitgevoerd via Internet. Alle inwoners van de kern van Den Dolder hebben twee keer een uitnodiging gekregen om mee te doen. Tot de kern van Den Dolder rekenen we het gebied dat wordt begrensd door de Nieuwe Dolderseweg, Palzerweg, Tolhuislaan, Schröder van de Kolklaan en Dr. Van der Hoevelaan. Mensen die niet over Internet beschikken konden telefonisch een schriftelijk exemplaar aanvragen. Enkele weken na de uitnodiging hebben we een herinneringsoproep gedaan.

De enquête is opgebouwd uit vragen van de veiligheidsmonitor (Veiligheidsmonitor Gelderland – Midden 2005) en vragen die zijn ontwikkeld op basis van de resultaten van het onderzoek dat het IVO in 2005 uitvoerde. De enquête bevatte vragen over veiligheid, overlast op verschillende locaties in Den Dolder, attitude ten opzichte van patiënten en Altrecht / CMB, de beoordeling van de veiligheidspartners en enkele achtergrondgegevens van de respondenten. In de eerste enquête hebben we ook vragen gesteld over de overlast in 2005 (zie figuur 2.1). De meeste vragen uit de enquête waren voorgestructureerd, bij een aantal onderwerpen was er ruimte voor opmerkingen, onder andere bij de beoordeling van de veiligheidspartners.

Figuur 2.1 Onderwerpen uit de internetenquête

	1 ^e meting, N = 198		2 ^e meting, N = 151
	2005	Lente 2006	Nazomer 2006
Overlast algemeen	●	●	●
Overlast bij boodschappen	●	●	●
Overlast op het station	●	●	●
Overlast op de W.A. Hoeve	●	●	●
Welke overlast het ernstigst is	●	●	●
Attitude t.a.v. patiënten		●	
Attitude t.a.v. Altrecht / CMB		●	
Oordeel Veiligheidspartners		●	●
Demografische gegevens		●	●

De eerste enquête is ingevuld door 231 personen waar er 198 van overbleven nadat we de steekproef hadden beperkt tot de kern van Den Dolder (respons 18%). De tweede enquête is ingevuld door 151 personen (respons 13%). De respons percentages zijn lager dan we hadden verwacht op grond van de twee bijeenkomsten met bewoners die eind 2005 en begin 2006 zijn gehouden. Het is onduidelijk of de mensen die wel hebben deelgenomen anders tegen overlast en Altrecht / CMB aankijken dan zij die niet hebben meegedaan. Met andere woorden, we weten niet of er sprake is van een selectieve respons. In de rapportage spreken we dan ook van “respondenten” of “deelnemers aan de enquête” en niet van “de inwoners van Den Dolder”.

2.2 Wie deden er aan de enquête mee?

In deze rapportage presenteren we de resultaten van twee metingen. We hebben getracht de steekproef zo a-select mogelijk samen te stellen. Dat deden we door in de uitnodigingen te vragen of de persoon die 15 jaar of ouder is én die als eerste na een bepaalde datum jarig, de enquête wil invullen. Zo probeerden we te voorkomen dat degene die altijd de post open maakt, of ‘het hoofd van het huishouden’ de enquête invult.

De demografische samenstelling tussen de twee steekproeven vertoont grote overeenkomsten in leeftijd, geslacht, leefsituatie en woonduur. Hierdoor kunnen we de twee resultaten van de twee metingen op het gebied van overlast en veiligheid goed met elkaar vergelijken. Er deden nagenoeg evenveel vrouwen als mannen mee, de gemiddelde leeftijd in beide metingen is ongeveer 50 jaar en ongeveer een vijfde is 65 jaar of ouder. Ongeveer tweederde van de respondenten woont 10 jaar of langer in Den Dolder (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Enkele demografische gegevens

		1 ^e meting	2 ^e meting
		Lente 2006	Nazomer 2006
Geslacht en gemiddelde leeftijd	Vrouwen	49% (48 jaar)	51% (51 jaar)
	Mannen	51% (52 jaar)	49% (51 jaar)
	Jongste / oudste	15 / 87	19 / 86
Hoogst afgeronde opleiding	Lager of geen onderwijs	12%	12%
	Middelbaar onderwijs	27%	32%
	Hoger onderwijs	61%	56%
Woonachtig in Den Dolder	Langer dan 10 jaar	62%	67%
	Tussen de 5 en 10 jaar	17%	13%
	Korter dan 5 jaar	22%	20%

Om na te gaan in hoeverre de resultaten beïnvloed zouden kunnen worden door mensen die werkzaam zijn op de W.A. Hoeve hebben we daar naar geïnformeerd. In beide metingen gaf drie procent aan werkzaam te zijn op de W.A. Hoeve. In de eerste meting rapporteerde 17% werkzaam te zijn in Den Dolder, in de tweede meting was dat 13%. Alleen in de tweede meting hebben we gevraagd naar de plaats waar mensen in Den Dolder wonen, 54% gaf aan ten zuiden van de spoorlijn te wonen en 46% ten noorden van de spoorlijn.

2.3 Wolfheze

In enkele tabellen over het functioneren van de politie en gemeente hebben we gegevens geplaatst over Wolfheze, afkomstig van de veiligheidsmonitor Gelderland-Midden. Wolfheze is in een aantal opzichten vergelijkbaar met Den Dolder. Het is een kleine gemeenschap bij Arnhem en maakt onderdeel uit van de gemeente Renkum. Renkum en Wolfheze zijn iets meer dan de helft kleiner dan Zeist en Den Dolder. In Wolfheze zelf is, behalve een snackbar en uitgebreide stationswinkel, geen middenstand. Wolfheze heeft een psychiatrische kliniek (De Gelderse Roos) en een treinstation. De politie houdt er één keer per week spreekuur. De Gelderse Roos heeft in de afgelopen jaren te maken gehad met een verjonging en verzwaring van de problematiek van de patiënten. Er is een zo genaamde dubbele diagnose kliniek (combinatie verslaving en psychiatrie) en een kleine afdeling voor verslaafde moeders en hun kinderen. Deze worden geleid door de Grift Verslavingszorg. Het gebruik van softdrugs is een fenomeen dat bekend is op alle afdelingen. Uit het dorp Wolfheze komen voor zover bekend nauwelijks overlastklachten.

2.4 De focusgroepen

Er is een focusgroep met bewoners en een focusgroep met ondernemers samengesteld. Beide groepen zijn twee keer bij elkaar geweest. Bij de samenstelling is o.a. rekening gehouden met diversiteit (ten noorden, ten zuiden van de spoorlijn), beschikbaarheid, en co-operativiteit. Er werd gestreefd naar een groeps grootte van 5 tot 7 personen. De focusgroepen met ondernemers bestond uit 3 en 4 personen en de focusgroep bewoners uit 6 en 5 personen. Telkens werd gedurende anderhalf uur gepraat over de situatie in Den Dolder. Onderwerpen die aan bod kwamen waren: overlastincidenten, maatregelen om de overlast terug te dringen en het vertrouwen in Altrecht / CMB. Alle gesprekken werden audio-geregistreerd en daags na de betreffende bijeenkomst uitgewerkt.

3 Resultaten

3.1 Overlast in 2005

Deze paragraaf gebruiken we om de situatie zoals die in zich in 2005 voordeed kort te beschrijven. We maken hierbij gebruik van eerder onderzoek dat we hebben gedaan, de internetenquête en de focusgroepsbijeenkomsten.

Uit het onderzoek dat het IVO in 2005 uitvoerde kwam naar voren dat er sprake is van overlast door patiënten van Centrum Maliebaan (Spinoza) en door patiënten van uiteenlopende afdelingen van Altrecht. De overlast bestond voornamelijk uit gedrag samenhangend met alcoholgebruik in het openbaar, zoals schreeuwen, urineren, mensen lastig vallen. In mindere mate werd overlast ervaren door (soft)druggebruik.

De overlastsituaties deden zich voornamelijk voor op en om het station, het winkelcentrum en het 'weitje' naast gebouw Delta. Ook werd er overlast door jongeren gerapporteerd, hier gaat het om samensholling, luidruchtig gedrag en softdruggebruik. Het onderscheid tussen jongeren van uit het dorp en overlast door patiënten van Altrecht / CMB was niet in alle gevallen even duidelijk. Enkele mensen signaleerden vermenging van beide groepen rondom de activiteiten van een dealer in softdrugs. Deze bevinding kwamen tijdens de focusgroepen opnieuw aan de orde met toevoeging dat de overlast door lokale jeugd zich concentreerde rondom de basisschool aan de Boswijklaan en de nuancering dat veel samenscholende jeugd ook géén overlast veroorzaakt(e).

Vooraf de komst van onzure en vage types die meestal met het grote stadsleven worden geassocieerd tastte het prettige leefklimaat in Den Dolder aan en beïnvloedde de veiligheidsbeleving negatief. Sommige ouders durfden hun kinderen niet meer vrij te laten buiten spelen, of onbegeleid naar het station te laten gaan. Anderen bewoners meden bepaalde locaties vanwege de onbehaaglijke sfeer en (on)veiligheid.

Volgens de deelnemers aan internetenquête zijn de meest drie frequent ervaren vormen van overlast in 2005: hondenpoep, verkeers(on)veiligheid en gebruik van alcohol op straat (tabel 3.1). De meeste bewoners vinden dit laatste type gedrag, al dan niet in combinatie met onaangepast gedrag, het meest ernstig (tabel 3.2).

Tabel 3.1 *Ervaren overlast in 2005 in Den Dolder. In procenten.*

Probleem / overlast	Ja, vaak	Ja, soms	(bijna) nooit
Hondenpoep	44	38	18
Verkeersveiligheid	31	39	30
Gebruik van alcohol op straat	28	37	35
Zwerfvuil / rommel op straat	25	49	25
Gebruik van drugs op straat	23	32	45
Parkeeroverlast	23	31	46
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	21	41	36
Overlast door jongeren	19	46	35
Onderhoud straten en (fiets)paden	17	29	54
Drugsverkoop op straat	17	20	63
Vernielingen / vandalisme	15	59	26
Onderhoud groenvoorziening	12	32	56
Inbraak en diefstal	12	29	59

* Cellen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

Voor de analyse van ernstigste overlast hebben we de items die elkaar inhoudelijk overlappen samengenomen, zoals verkeersveiligheid en parkeeroverlast. De respondenten vonden in 2005 het geheel van “onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van drugs en alcohol op straat”¹ de ernstigste vorm van overlast (tabel 3.2). Het feit dat ruim eenderde openbare orde overlast als het meest ernstig ervaart, impliceert dat dit type overlast, zelfs wanneer het niet frequent voor zou komen, weldegelijk serieus moet worden genomen.

Tabel 3.2 *Top 3 ernstigste vormen van overlast in 2005. In procenten*

Probleem / overlast	Percentage
Onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van drugs en alcohol op straat	36%
Hondenpoep	16%
Verkeersveiligheid en parkeeroverlast	15%

Een vergelijking tussen de tabellen 3.1 en 3.2 laat zien dat de top 3 van ernstigste overlast in 2005 sterk overeen komt met de top drie van vaakst ervaren overlast in Den Dolder als geheel.

Uit de focusgroepen en het vorige onderzoek bleek dat de overlast niet overal in Den Dolder even prominent wordt ervaren. Het station en het winkelcentrum zijn belangrijkste plekken. Dit beeld

¹ Deze vier vormen van overlast beschouwen wij als overlast afkomstig van patiënten van de W.A. Hoeve. Strikt genomen is dit niet helemaal juist. “Overlast door jongeren” kan zowel betrekking hebben op patiënten van de W.A. Hoeve als op jongeren uit Den Dolder zelf. Wij hebben gekozen om overlast door jongeren niet samen te voegen met “onaangepast gedrag...”

wordt bevestigd door de enquête. De vergelijking tussen de ervaren openbare overlast in Den Dolder als geheel met enkele specifieke locaties die als overlast 'hot spots' worden aangewezen, laat verschillen zien. De ervaren openbare orde overlast in Den Dolder als geheel is groter dan de overlast op specifieke plaatsen.

De overlastvormen "gebruik van alcohol op straat" en "onaangepast gedrag" worden in Den Dolder als geheel, en op het station door ongeveer evenveel mensen gerapporteerd. Dat maakt het station in 2005 tot de plek waar de meeste openbare orde overlast wordt ervaren.

Tabel 3.3 *Vergelijking tussen soorten overlast die vaak wordt ervaren in 2005, naar verschillende locaties. In procenten.*

Probleem / overlast	Den Dolder als geheel	Bij boodschappen doen	Op het station	Terrein W.A. Hoeve
Hondenpoep	44	20	3	4
Verkeersveiligheid	31	28	16	1
Gebruik van alcohol op straat	28	19	24	14
Zwerfvuil / rommel op straat	25	19	25	11
Gebruik van drugs op straat	23	13	14	14
Parkeeroverlast	23	31	--	--
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	21	14	20	11
Overlast door jongeren	19	7	11	6
Onderhoud straten en (fiets)paden	17	--*	--	0
Drugsverkoop op straat	17	9	9	9
Vernielingen / vandalisme	15	6	12	6
Onderhoud groenvoorziening	12	--	--	0
Inbraak en diefstal	12	--	--	--

*niet naar gevraagd

3.2 Overlast in 2006

In deze paragraaf presenteren we resultaten van de twee internetmetingen en de focusgroepen van ondernemers en bewoners. In 2006 hebben de veiligheidspartners (Altrecht / CMB, de gemeente en de politie) extra inspanningen verricht om de overlast terug te dringen en de veiligheid te vergroten. De eerste maatregelen zijn omstreeks februari 2006 van start gegaan waarvan we er hieronder enkele benoemen.

De gemeente (wijkgericht werken) heeft huis-aan-huis een Telefoonkaart Veiligheid verspreid en is later in het jaar een avondspreekuur begonnen om de bereikbaarheid te vergroten. De gemeente is met detentiecentrum Zeist overeen gekomen dat zij hun ontslagen gasten niet meer in Den Dolder op de trein zet. De politie is extra gaan surveilleren, strenger gaan bekeuren en zet regelmatig toezichthouders in.

Altrecht / CMB hebben een reeks van maatregelen genomen. Bij Spinoza is het aankomst- en vertrekbeleid van de risicoklanten aangepast. Sommigen worden weggebracht, anderen van en naar het station begeleid. Er is een strenger schorsingsregime gekomen: bij geconstateerde overlast in het dorp volgt schorsing voor langere tijd. De beveiligers van Altrecht surveilleren regelmatig in het dorp en sluiten geconstateerde onregelmatigheden kort met de betreffende afdeling. Er is een "cleanteam" in het leven geroepen dat op gezette tijden zwerfvuil in bepaalde delen van Den Dolder opruimt. Kortom, er zijn allerlei maatregelen genomen die samen de openbare orde overlast in Den Dolder zouden moeten terugdringen en het veiligheidsgevoel zouden moeten vergroten.

Enkele van de maatregelen die concreet zichtbaar zijn voor de inwoners van Den Dolder hebben we in de enquête opgenomen (tabel 3.4). Het blijkt dat in de lente van 2006 de regelmatige politie-inzet door ongeveer de helft van de respondenten is opgevallen en dat zij in de zomer door minder mensen zijn gezien. Opmerkelijk is stijging van het aantal mensen dat de toezichthouders in het dorp heeft gezien. Echter, navraag bij de politie geeft aan dat deze stijging onwaarschijnlijk is. Toezichthouders zijn slechts mondjesmaat in Den Dolder ingezet. Plausibeler is dat mensen het beveiligingspersoneel van Altrecht aanzien voor toezichthouders. Zij surveilleren bijna dagelijks door Den Dolder, zij dragen ook een uniform en zijn ook uitgerust met een portofoon. Weinig mensen is het opgevallen dat de politie bekeurt bij het gebruik van harddrugs en/of alcoholgebruik.

Het avondspreekuur van wijkteam is in de nazomer van 2006 bij ruim de helft van de respondenten bekend en bijna tweederde heeft de Telefoonkaart Veiligheid gezien.

De maatregelen die Altrecht / CMB hebben genomen zijn door ruwweg de helft van de deelnemers aan de enquête opgemerkt, met uitzondering van het digitale meldpunt dat bij minder mensen bekend is.

Tabel 3.4 Waargenomen maatregelen van de veiligheidspartners. In procenten.

Is het u opgevallen dat:	Lente 2006	Nazomer 2006
Politie:		
de politie tegenwoordig regelmatig in Den Dolder surveilleert?	49	44
de politie tegenwoordig bekeurt bij gebruik harddrugs en/of alcohol in de openbare ruimte?*	9	7
er regelmatig toezichthouders vanuit de politie in Den Dolder worden ingezet?	29	48*
	Lente 2006	Nazomer 2006
Wijkteam:		
het wijkteam van september t/m december 2006 een avondspreekuur gaat houden?	26	53
het wijkteam huis-aan-huis een Telefoonkaart Veiligheid heeft verspreid?	49	61
Altrecht / CMB:		
er een telefonisch meldpunt overlast is?	49	50
de beveiliging van Altrecht regelmatig in Den Dolder surveilleert?	49	63
het openbaar groen door teams van cliënten regelmatig wordt schoongemaakt?	55	61
de veldwerkers van Altrecht / CMB regelmatig in het dorp surveilleren?	38	48
er een digitaal meldpunt overlast is?	31	34

*het gaat hier waarschijnlijk om beveiligingspersoneel van Altrecht en niet om toezichthouders

Overlast 1^e meting, lente

De timing van de eerste meting, eind juli en begin augustus, was zo gepland dat, in theorie, de eerste effecten van de maatregelen merkbaar moesten zijn. De resultaten van de eerste meting kunnen we vergelijken met de overlast zoals ervaren in 2005 en later met de resultaten van de tweede meting.

Met uitzondering van parkeeroverlast is de overlast in Den Dolder, vergeleken met 2005, afgenomen. De afname van mensen die vaak last hebben van hondenpoep is spectaculair, daarentegen is het aantal mensen dat er soms last van heeft iets toegenomen. Het aantal mensen dat vaak openbare orde overlast ervaart is ten opzichte van 2005 afgenomen, vooral het gebruik van alcohol op straat lijkt verminderd (zie tabel 3.5).

Uit de commentaren die respondenten konden geven bleek dat het soms lastig is onderscheid te maken tussen jongeren uit het dorp en jongeren van Altrecht / CMB. Zowel patiënten van Altrecht

/ CMB als lokale jeugd gebruiken softdrugs en drinken alcohol in het openbaar. Het onderscheid tussen doorleefde verslaafden (die vaak ook ouder zijn) en plaatselijke jeugd levert geen verwarring op.

Tabel 3.5 *Ervaren overlast in april, mei, juni 2006 in Den Dolder. In procenten**

Probleem / overlast	Ja, vaak	Ja, soms		(bijna) nooit	t.o.v. 2005
		t.o.v. 2005	t.o.v. 2005		
Verkeersveiligheid	26	-5	37	37	+7
Hondenpoep	24	-20**	42	34	+16
Parkeeroverlast	23	-	41	36	-10
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	17	-4	36	47	+11
Gebruik van alcohol op straat	16	-12**	33	51	+16
Overlast door jongeren	14	-5	40	47	+12
Onderhoud straten en (fiets)paden	13	-4	25	62	+8
Zwerfvuil / rommel op straat	12	-13**	51	37	+12
Gebruik van drugs op straat	12	-11**	29	59	+14
Drugsverkoop op straat	11	-6	20	69	+6
Onderhoud groenvoorziening	8	-4	25	68	+12
Vernielingen / vandalisme	7	-8**	35	59	+33
Inbraak en diefstal	3	-9**	21	76	+17

* Rijen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

** Deze veranderingen zijn statistisch significant ($p < .05$)

Bij de bespreking van de overlast in 2005 hebben we geconstateerd dat er een samenhang is tussen frequentie van overlast die mensen ervaren en de ernst die zij er aan toekennen. Anders gezegd hoe vaker men zich ergens aan stoort hoe ernstiger het (op den duur) wordt. Gezien de daling van de waargenomen openbare orde overlast, zou je kunnen verwachten dat ook de ernst ervan zou afnemen. Dat blijkt nauwelijks waar te zijn. In tabel 3.6 vergelijken we de top 3 van ernstigste overlast in 2005 met de lente van 2006. De openbare orde overlast wordt nog steeds door ruim een derde van de respondenten het meest ernstig gevonden, ook de ergernis aan hoedenpoep neemt nauwelijks af. Wel neemt het aantal mensen toe dat de verkeerssituatie in Den Dolder als de ernstige vorm van overlast bestempeld.

Tabel 3.6 *Top 3 ernstigste vormen van overlast in 2005 en lente 2006 (1^e meting). In procenten.*

Probleem / overlast	2005	Lente 2006
Onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van drugs en alcohol op straat	36%	35%
Hondenpoep	16%	15%
Verkeersveiligheid en parkeeroverlast	15%	22%

De bevindingen uit bijeenkomsten met de focusgroepen in juni 2006 zijn grotendeels consistent met de tabellen 3.4 en 3.5. De nadruk in de gesprekken lag op openbare orde overlast en niet op de andere vormen van overlast zoals die in de tabellen staat vermeld. Zowel bewoners als ondernemers stelden vast dat de overlast door cliënten van Altrecht / CMB flink was afgenomen maar niet verdwenen. Het “cleanteam” was door vrijwel allen gesignaleerd en hun werk werd ook gewaardeerd.

De overlast door jongeren in Den Dolder noord was in de lente van 2006 nog steeds nadrukkelijk aanwezig, sterker dan de afname in tabel 3.4 doet vermoeden. Bewoners en ondernemers verschilden enigszins in de interpretatie van jongeren overlast. De bewoners zagen vooral het verschil tussen harde kern en meelopers, terwijl de ondernemers softdruggebruik, vervuiling en intimidatie benadrukten. Overeenstemming was er over de mogelijke vermenging van jongeren van de W.A. Hoeve en dorpsjongeren rondom de softdrugsverkoper, deze werd gesignaleerd en verontrustend gevonden. Het incident rondom de (poging tot) mishandeling van deze softdrugsverkoper, dat kort voor de focusgroepen had plaatsgevonden, werd afgekeurd maar er was ook enig begrip. In dit verband werd er door de focusgroep deelnemers op gewezen dat de politie al eerder had moeten ingrijpen. Met het incident kwam ook een einde aan de verkoopactiviteiten van deze man. Aan de verkoop en het gebruik van softdrugs in Den Dolder is echter geen einde gekomen, zo blijkt uit de focusgroep met bewoners.

De overlast zoals de respondenten die in Den Dolder als geheel ervaren is in de lente van 2006, met uitzondering van parkeeroverlast, hoger dan op de afzonderlijke locaties. Over de hele linie genomen, zijn de verschillen wel kleiner geworden. De beleving en observatie van overlast komen dicht bij elkaar te liggen. De verkoop en het gebruik van drugs wordt op het station en de W.A. Hoeve door nagenoeg evenveel mensen gesignaleerd als in Den Dolder als geheel. Uit het vorige onderzoek en de gesprekken met bewoners en ondernemers, weten we dat het in vrijwel alle gevallen gaat om het gebruik van softdrugs. Het station is, net als in 2005, nog steeds de plaats waar het meeste alcoholgebruik plaats vindt (tabel 3.7).

Tabel 3.7 *Vergelijking tussen soorten overlast die vaak wordt ervaren in 2006 (april, mei, juni), naar verschillende locaties. In procenten.*

Probleem / overlast	Den Dolder als geheel	Bij boodschappen doen	Op het station	Terrein W.A. Hoeve
Verkeersveiligheid	26	23	13	1
Hondenpoep	24	15	2	2
Parkeerverlast	23	27	--	--
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	17	12	13	12
Gebruik van alcohol op straat	16	12	15	13
Overlast door jongeren	14	8	7	11
Onderhoud straten en (fiets)paden	13	--	--	0
Zwerfvuil / rommel op straat	12	11	10	5
Gebruik van drugs op straat	12	10	12	12
Drugsverkoop op straat	11	8	8	11
Onderhoud groenvoorziening	8	--	--	0
Vernielingen / vandalisme	7	4	4	6
Inbraak en diefstal	3	--	--	--

* Cellen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

Overlast 2^e meting, nazomer

Eind oktober werden de inwoners van de kern van Den Dolder voor de tweede keer gevraagd deel te nemen aan de internetenquête. De respondenten rapporteerden in deze versie van de vragenlijst alleen op de ervaren overlast in de afgelopen drie maanden (augustus, september, oktober). Wanneer de veiligheidspartners de door hen genomen maatregelen hebben voortgezet is de verwachting dat de openbare orde overlast niet moet zijn gestegen, en waarschijnlijk zelfs verder gedaald.

Uit de tweede ronde focusgroep bijeenkomsten bleek dat bewoners en ondernemers geen verdere daling van de overlast hebben waargenomen. In de tweede ronde focusgroep bijeenkomsten werd minder onderscheid gemaakt tussen verslaafden en alcoholisten en andere patiënten van de W.A. Hoeve. Onderwerp van gesprek was meer de verzwaring problematiek bij Altrecht in het algemeen en de mogelijke gevolgen die dat heeft voor de overlast en veiligheid in Den Dolder. Daarmee samenhangend, was een belangrijk onderwerp de verantwoordelijkheid die Altrecht en CMB hebben in het voorkomen (in tegenstelling tot bestrijden) van overlast voor het dorp. De problemen rondom de bouw van de nieuwe Albert Hein kwamen zijdelings aan de orde. In dit verband werden parkeerproblemen en verkeers(on)veiligheid genoemd.

Uit de internetenquête komt een vergelijkbaar beeld naar voren, al moet gezegd worden dat de enquête meer onderwerpen bevatte dan in de focusgroepen is besproken. De openbare orde overlast is iets afgenomen. Het aantal mensen dat “vaak” last heeft van openbare orde overlast neemt iets af, en het aantal mensen dat er “soms” last van heeft neemt iets toe. De daling tussen lente en nazomer 2006 is geringer vergeleken met de daling ten opzichte van 2005. Het meeste werk is kennelijk in de lente verricht. Opmerkelijke stijgers zijn te zien in de problemen rondom de verkeerssituatie in Den Dolder. Parkeeroverlast en verkeers(on)veiligheid vormen de vaakst waargenomen vormen van overlast. Het aantal mensen dat “soms” last heeft van parkeeroverlast daalt en het aantal mensen dat er “vaak” last van heeft stijgt. Opmerkelijk is de toename van mensen die zich ergeren aan zwerfvuil en rommel op straat; was het *cleanteam* met vakantie? Ook de toename van mensen die “soms” last hebben van vernieling en vandalisme verdient een aparte vermelding (tabel 3.8).

Tabel 3.8 *Ervaren overlast in augustus, september, oktober 2006 in Den Dolder, vergeleken met april, mei, juni 2006. In procenten**

Probleem / overlast	Ja, vaak	Ja, soms		(bijna) nooit	t.o.v. lente 2006	
		t.o.v. lente 2006	t.o.v. lente 2006			
Parkeeroverlast	38	+15**	28	-13	34	-2
Verkeersveiligheid	34	+8	41	+4	25	-12
Hondenpoep	29	+5	47	+5	25	-9
Zwerfvuil / rommel op straat	21	+9**	46	-5	33	-4
Onderhoud straten en (fiets)paden	17	+4	32	+7	51	-11
Onderhoud groenvoorziening	13	+5	27	+2	60	-8
Overlast door jongeren	13	-1	44	+4	43	-4
Gebruik van drugs op straat	12	-4	41	+8	47	-4
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	12	-5	38	+3	50	+3
Vernielingen / vandalisme	9	+2	46	+11	45	-14
Gebruik van alcohol op straat	9	-3	36	+7	55	-4
Drugsverkoop op straat	9	-2	23	+3	68	-1
Inbraak en diefstal	1	-2	20	-1	79	+3

* Rijen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

** deze veranderingen zijn statistisch significant ($p < .05$)

De meeste ernstige vorm van overlast blijft ook in de nazomer van 2006 “onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van drugs en alcohol op straat”, al zien we wel een voorzichtige afname van het aantal mensen dat het zo ervaart. Verkeersveiligheid en parkeeroverlast nemen voor de respondenten in ernst toe (zie tabel 3.9).

Probleem / overlast	1 ^e meting		2 ^e meting
	2005	Lente 2006	Nazomer 2006
Onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van drugs en alcohol op straat	36%	35%	29%
Hondenpoep	16%	15%	13%
Verkeersveiligheid en parkeeroverlast	15%	22%	27%

In de vergelijking tussen waargenomen overlast in Den Dolder als geheel en op specifieke locaties, is het patroon herkenbaar van de eerste meting. Wat betreft het gebruik van alcohol en drugs is het station nog steeds de brandhaard van problemen. Het gedeeltelijk hieraan gerelateerde probleem van zwerfvuil en rommel is op het station en in het winkelcentrum aanzienlijk. De verkeersproblemen doen zich in verhevigde mate voor in het winkelcentrum. Op het terrein van de W.A. Hoeve zien de respondenten vooral het gebruik van drugs en alcohol en zij ervaren dat als overlast (tabel 3.10).

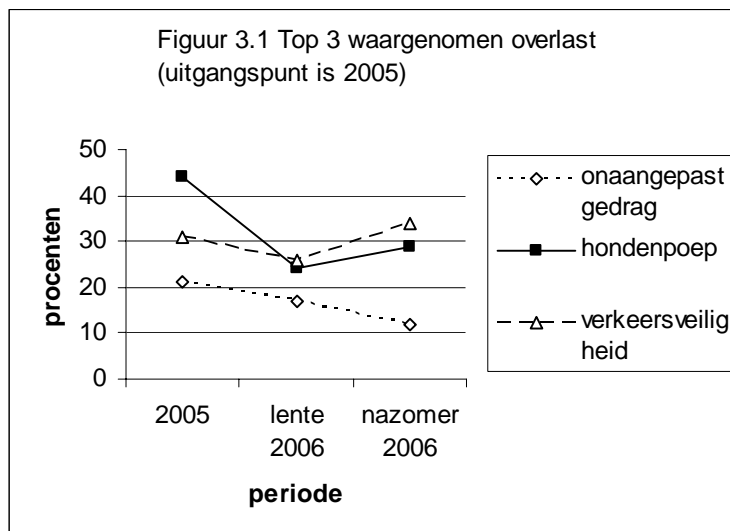
Tabel 3.10 Vergelijking tussen soorten overlast die **vaak** wordt ervaren in 2006 (augustus, september oktober), naar verschillende locaties. In procenten.

Probleem / overlast	Den Dolder als geheel	Bij boodschappen doen	Op het station	Terrein W.A. Hoeve
Parkeeroverlast	38	53	*--	--
Verkeersveiligheid	34	35	13	1
Hondenpoep	29	17	2	3
Zwerfvuil / rommel op straat	21	15	16	5
Onderhoud straten en (fiets)paden	17	--	--	1
Onderhoud groenvoorziening	13	--	--	1
Overlast door jongeren	13	4	7	7
Gebruik van drugs op straat	12	8	10	10
Onaangepast gedrag (o.a. schreeuwen, bedelen, urineren)	12	7	7	8
Vernielingen / vandalisme	9	4	6	2
Gebruik van alcohol op straat	9	7	11	12
Drugsverkoop op straat	9	5	6	7
Inbraak en diefstal	1	--	--	--

* -- niet naar gevraagd

Ontwikkelingen overlast samenvatting

Uitgaande van de overlastsituatie in 2005 zijn twee trends waarneembaar. De ervaren openbare orde overlast (onaangepast gedrag, verkoop en gebruik van alcohol en drugs op straat) is na de genomen maatregelen in het begin van 2006 duidelijk afgenomen. Deze trend lijkt zich door te zetten in de nazomer van 2006 maar de overlast neemt slechts weinig verder af. Met een afnemende waarneming van openbare orde overlast lijkt ook de ernst ervan iets af te nemen. De andere trend is de toename van verkeersproblemen in het centrum van Den Dolder (figuur 3.1). In de nazomer van 2006 is parkeeroverlast verkeersveiligheid voorbij gestreefd als meest gerapporteerde overlast (niet in figuur 3). De verkeersproblemen worden in toenemende mate als ernstigste overlast bestempeld.

Andere vormen van openbare orde overlast zijn “overlast door jongeren”, “vernieling en vandalisme” en in mindere mate “zwerfvuil en rommel”. Deze vormen van overlast zijn niet persé gekoppeld aan patiënten van de W.A. Hoeve maar kunnen daarmee wel overlappen. De W.A. Hoeve kent immers ook afdelingen voor jongeren. En zwerfvuil en rommel wordt mede gevormd door het weggooien van, bijvoorbeeld, bierblikjes door patiënten van de W.A. Hoeve.

Het aantal mensen dat “vaak” overlast door jongeren ervaart is in vergelijking met 2005 toegenomen en het aantal mensen dat er “soms” last van heeft is ongeveer gelijk gebleven. Vernieling en vandalisme wordt door steeds minder mensen “vaak” gezien, terwijl het aantal mensen dat het “soms” observeert schommelt. Zwerfvuil en rommel werd in de lente van 2006 door veel minder mensen “vaak” waargenomen dan in 2005. In de nazomer is het aantal mensen

dat er “vaak” last van heeft weer gestegen tot bijna het niveau van 2005. De mensen die er “soms” last van hebben is in aantal ongeveer gelijk gebleven.

3.3 Veiligheid

De internetenquête vraagt naar de veiligheidsbeleving op dit moment en niet naar de gevoelens in 2005. We presenteren in deze paragraaf dus alleen gegevens uit 2006 (lente en nazomer).

Van de geënquêteerde inwoners voelde in de lente van 2006 66% zich wel eens onveilig, in de nazomer was dat percentage gedaald tot 60%. Van deze mensen voelt 3% zich vaak onveilig (tabel 3.11). Het komt minder vaak voor dat mensen zich wel eens onveilig voelen in “de eigen buurt”, in beide metingen ongeveer 40%, in Wolfheze is dat percentage 21% (niet in tabel).

Tabel 3.11 *Onveiligheidsgevoelens algemeen. In procenten*

	Lente 2006	Nazomer 2006	Wolfheze
Vaak	5	3	2
Soms	35	36	17
Zelden	25	21	11
Niet Onveilig	34	41	70

Kolommen tellen door afrondingsverschillen niet altijd op tot 100%

De meeste respondenten vinden het station en plaatsen waar groepen jongeren zich bevinden onveilig. De situatie op het station lijkt in de nazomer van 2006, gezien de daling van het percentage mensen dat zich daar onveilig voelt, iets verbeterd (Zie tabel 3.12).

Tabel 3.12 *Onveiligheidsgevoelens in specifieke situaties / plaatsen. In procenten*

Situatie	Lente 2006		Nazomer 2006	
	Ja, vaak	Ja, soms	Ja, vaak	Ja, soms
In het openbaar vervoer	3	33	1	27
Random uitgaansgelegenheden	2	32	2	33
Plekken waar groepen jongeren rondhangen	16	52	11	56
In het winkelgebied / winkelcentrum in de buurt	3	27	2	21
In de eigen woning	1	9	1	6
In het centrum van mijn gemeente	2	29	3	26
Bij bus- / treinstation	11	51	7	49

* Rijen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

Onveiligheidsgevoelens hebben invloed op het gedrag van mensen. In de lente van 2006 mijdt een derde van de ondervraagden soms plekken in Den Dolder omdat men ze niet veilig vindt. In de nazomer is dat aantal iets gezakt. Van de mensen die thuiswonende kinderen hebben (iets meer dan de helft van de geënquêteerden) laat ongeveer een vijfde hun kinderen “soms” niet

ergens naartoe gaan omdat ze het onveilig vinden. In de lente stond 13% dat “vaak” niet toe en in de nazomer was dat 8% (zie tabel XX).

Tabel 3.13 Effecten van onveiligheidsgevoelens. In procenten

Komt het wel eens voor dat u:	Lente 2006		Nazomer 2006		Wolfheze	
	vaak	soms	vaak	soms	vaak	soms
bepaalde plekken in uw woonplaats mijdt, omdat u ze niet veilig vindt?	4	33	6	27	5	18
uw kind(eren) niet toestaat ergens naar toe te gaan omdat u het niet veilig vindt?	13	21	8	20	5	38

3.4 De veiligheidspartners

In deze paragraaf vergelijken we het oordeel dat de respondenten hebben over de veiligheidspartners Altrecht / CMB, gemeente en politie. Eerder zagen we dat de maatregelen die zij hebben genomen bij een groot deel van de respondenten bekend is. Het waarnemen van concrete maatregelen zou invloed kunnen hebben op het oordeel over het functioneren en het vertrouwen dat mensen in de veiligheidspartners hebben om de overlast terug te dringen en de veiligheid te vergroten.

Ongeveer 30% van de respondenten geeft aan tevreden tot zeer tevreden zijn over het functioneren van de veiligheidspartners (tabel 3.14).

Tabel 3.14 Aandeel mensen dat (zeer) tevreden over het totale functioneren van de veiligheidspartners. In procenten.

	Lente 2006	Nazomer 2006
Politie	26	30
Gemeente en Wijkteam	26	30
Altrecht / CMB	30	27

Politie

We hebben over de politie een aantal vragen gesteld die ook in andere (politie)enquêtes voorkomen (Veiligheidsmonitor Gelderland–Midden 2005). Het gaat om vragen over beschikbaarheid en over het functioneren op onderdelen. In de focusgroepen is herhaaldelijk opgemerkt dat het vertrek van een permanente politiepost in Den Dolder betreurd wordt, juist nu de problematiek op de W.A. Hoeve is verzaagd. Ook werd gezegd dat de politie weliswaar vaker dan in 2005 in Den Dolder gezien wordt maar dat ze vaker per fiets of te voet zou moeten surveilleren.

Tabel 3.15 laat alleen de percentages zien die het “eens”² zijn met de stellingen over de beschikbaarheid van de politie. Ondanks dat het de mensen is opgevallen dat de politie regelmatig in Den Dolder surveilleert (zie tabel 3.4) vindt bijna de helft van de respondenten dat de politie te weinig zichtbaar is en te weinig uit de auto komt. Er is grotere overeenstemming onder de geënquêteerden dat de politie snel komt als ze worden geroepen. Bovendien blijkt de beschikbaarheid in de loop van 2006 op alle onderdelen te zijn toegenomen.

Tabel 3.15 *Het aandeel dat het eens is met de stellingen over de beschikbaarheid van de politie. In procenten*

	Lente 2006	Nazomer 2006	Wolfheze 2005
De politie komt hier te weinig uit de auto	44	39	34
De politie is hier te weinig aanspreekbaar	42	32	25
De politie heeft hier te weinig tijd voor allerlei zaken	41	24	16
De politie komt niet snel als je ze roept	26	12	27
Je ziet de politie in de buurt te weinig	54	49	53

Waar in de ogen van de respondenten de beschikbaarheid van de politie is toegenomen, daar blijft het oordeel over het functioneren van de politie vrijwel gelijk. Er tekent zich onder ongeveer een derde van respondenten de behoefte af dat de politie vaker moet optreden (tabel 3.16).

Tabel 3.16 *Het aandeel dat het eens³ is met de stellingen over het functioneren van de politie. In procenten*

	Lente 2006	Nazomer 2006	Wolfheze 2005
a. De politie biedt de burgers in deze buurt bescherming	19	15	44
b. De politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt	13	11	51
c. De politie reageert op de problemen hier in de buurt	20	21	58
d. De politie doet in deze buurt haar best	21	21	63
e. De politie pakt de zaken in deze buurt efficiënt aan	4	6	33
f. De politie bekeurt hier te weinig	30	29	17
g. De politie treedt niet hard genoeg op	29	20	21
h. De politie grijpt niet in	26	31	16

² Dat wil niet zeggen dat de rest het er “niet mee eens” is. Andere antwoordmogelijkheden waren “niet eens / niet oneens” en “weet niet / geen mening”. Deze laatste 2 categorieën zijn relatief groot.

³ idem

Het beeld dat naar voren komt uit de commentaren die de ondervraagden leveren op het functioneren van de politie, is divers. Er zijn mensen die uitleggen dat ze over de politie niet kunnen oordelen omdat ze er nooit mee te maken hebben of omdat ze de politie zelden zien. Er zijn flink wat opmerkingen over de beperkte aanwezigheid van de politie. Mensen die politie wel zeggen op te merken zijn daar meestal tevreden over. Een aantal mensen spreekt zijn ergernis uit over de verkeersveiligheid (hard rijden) en parkeeroverlast. Zij vinden dat de politie daar vaker tegen zou moeten optreden. Ten slotte worden er opmerkingen gemaakt over jongeren. Sommigen vinden dat de politie vaker tegen overlast door jongeren moet optreden, anderen vinden het optreden dat geschiedt vaak onterecht. Zij wijzen erop dat jongeren van alle tijden elkaar opzoeken en dat ze niet uit elkaar gejaagd hoeven te worden.

De gemeente

De gemeente Zeist is via het Wijkteam het meest zichtbaar in Den Dolder. Het oordeel dat de geënquêteerden geven over het functioneren van de gemeente slaat op de gemeente in het algemeen en het wijkteam in het bijzonder. De onderdelen waarop in tabel 3.17 de gemeente wordt beoordeeld slaan niet uitsluitend op het terugdringen van de overlast en het vergroten van de veiligheid. Ook het maken van het wijkplan (wijkvisie), het onderhoud van openbaar groen, wegen en straten, tot en met het jongerenbeleid vallen in principe onder het functioneren van de gemeente. Echter, gezien de aanleiding en achtergrond van de enquête kan worden verwacht dat het oordeel vooral wordt gegeven in verband met de veiligheid en overlast in Den Dolder.

Tabel 3.17 Het aandeel dat het eens⁴ is met de stellingen over **het functioneren van de gemeente**. In procenten

	Lente 2006	Nazomer 2006	Wolfheze 2005
a. De gemeente betreft bewoners voldoende bij veranderingen in de buurt	32	41	53
b. De gemeente heeft veel aandacht voor problemen in de buurt	21	25	25
c. De gemeente neemt <i>effectieve</i> maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	12	17	26
d. De gemeente neemt <i>voldoende</i> maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	8	15	--*
e. De gemeente legt goed uit wat ze aanpakt en waarom	20	27	27
f. De gemeente communiceert voldoende met bewoners over getroffen maatregelen en andere zaken	25	27	--*
g. De gemeente doet wat ze zegt	8	11	14

*deze vragen staan niet in de veiligheidsmonitor

⁴ idem

De commentaren van de respondenten op de gemeente gaan voor het grootste deel over andere kwesties dan openbare orde overlast. Naast enkele opmerkingen in de categorie democratisch ongenoegen, geven sommige mensen kritiek op het onderhoud van groen en speelplaatsen. Er wordt gesproken over gebrekkige controle op verkeersregels en het uitlaten van honden. Voor lang niet iedereen is het werk van de gemeente zichtbaar, behalve via de brievenbus. Maar de mensen die het wijkteam kennen zijn over hun werk tevreden.

Altrecht / CMB

Dezelfde vragen over het functioneren van politie en gemeente zijn gesteld over Altrecht en CMB (tabel 3.18). Bijna de helft van de deelnemers aan de enquête vindt dat Altrecht / CMB aandacht heeft voor de problemen in Den Dolder en dat ze daarover goed communiceren. Ongeveer een derde vindt de maatregelen die door Altrecht / CMB worden genomen effectief en voldoende. Over de hele linie genomen scoren Altrecht en CMB iets beter dan de gemeente. Ook is het percentage dat het "oneens" is met de stellingen gemiddeld ongeveer 10 procentpunten lager dan de gemeente (niet in tabel). Er is voor het functioneren van Altrecht / CMB geen materiaal beschikbaar voor de vergelijking met andere psychiatrische ziekenhuizen

Tabel 3.18 Het aandeel dat het eens⁵ is met de stellingen over **het functioneren van Altrecht / CMB**. In procenten

	Lente 2006	Nazomer 2006
Altrecht / CMB betreft bewoners voldoende bij veranderingen in de buurt	38	36
Altrecht / CMB heeft veel aandacht voor problemen in de buurt	45	47
Altrecht / CMB neemt <i>effectieve</i> maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	28	36
Altrecht / CMB neemt <i>voldoende</i> maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	25	29
Altrecht / CMB legt goed uit wat ze aanpakt en waarom	44	45
Altrecht / CMB communiceert voldoende met bewoners over getroffen maatregelen en andere zaken	46	38
Altrecht / CMB doet wat ze zegt	18	21

Uit de commentaren van de respondenten klinkt door dat de overlast is verminderd, maar ook de vrees dat Altrecht / CMB (en de andere veiligheidspartners) het niveau van overlastbestrijding niet kan handhaven. In dit verband vinden sommigen de voorgenomen veranderingen op de W.A. Hoeve verontrustend. Enkelens complimenteren Altrecht / CMB met huidige manier van communiceren en de goodwill acties. Anderen zien dat louter als een charmeoffensief in een poging de overlastproblemen te maskeren.

⁵ idem

3.5 Vertrouwen in de veiligheidspartners

In tabel 3.19 staat het percentage mensen dat vertrouwen heeft in de veiligheidspartners wat betreft het terugdringen van de overlast en vergroten van de veiligheid. Een groter deel van de geënquêteerden heeft vertrouwen in Altrecht / CMB dan in de gemeente of politie. Het is moeilijk uiteen te rafelen waarin het vertrouwen in de veiligheidspartners precies is gelegen. Het heeft te maken met toegeschreven prestaties en met verwachtingen voor de toekomst. Perceptie en verwachtingen worden (mede) beïnvloed door de manier waarop de partners over het onderwerp met de inwoners van Den Dolder communiceren. Altrecht / CMB doen dit heel specifiek, zowel via de nieuwsbrief als door middel van concrete maatregelen.

Tabel 3.19 Aandeel dat vertrouwen ⁶ heeft in de veiligheidspartners in verband met terugdringen overlast en vergroten van de veiligheid. In procenten	Terugdringen overlast		Vergroten veiligheid	
	Lente 2006	Nazomer 2006	Lente 2006	Nazomer 2006
Politie	14	22	19	22
Gemeente	15	21	17	18
Altrecht / CMB	33	31	31	29

Mening over Altrecht / CMB en hun patiënten

In de eerste meting hebben we een aantal stellingen opgenomen om na te gaan hoe de inwoners van Den Dolder aankijken tegen de taak en plaats van Altrecht / CMB. Daarnaast hebben we een reactie gevraagd op stellingen die gaan over de patiënten van de W.A. Hoeve.

Het antwoordpatroon laat zien dat de respondenten vinden dat Altrecht / CMB een grote verantwoordelijkheid hebben om voor het gedrag van hun patiënten in de openbare ruimte. Niemand van de respondenten ontkent dat Altrecht / CMB tot taak heeft psychisch zieke mensen te behandelen. Deze overeenstemming neemt met een vijfde af als de zelfde vraag wordt gesteld over behandeling van drugsverslaafden en alcoholisten. Bijna alle geënquêteerden vinden dat Altrecht / CMB tot taak hebben overlast in het dorp te voorkomen dan wel overlastsituaties snel en adequaat op te lossen en 15% vindt dat dat zou moeten gebeuren door alle cliënten uit het dorp te weren. Er is veel steun voor de stelling dat Altrecht / CMB tot taak heeft hun patiënten op te voeden in sociaal aangepast gedrag.

⁶ idem

De respondenten vinden dat Altrecht / CMB een belangrijke taak heeft goed met Den Dolder te communiceren. Het geven van informatie over relevante veranderingen op de W.A. Hoeve, zoals uitbreidingsplannen, wordt door meer mensen belangrijk gevonden dan het informeren over de aard van psychische ziekten van de patiënten (tabel 3.20)

Tabel 3.20 *Mening over Altrecht / CMB en hun plaats in Den Dolder. In procenten*

Altrecht / CMB heeft de taak om:	mee eens	niet eens niet oneens	mee oneens	weet niet / geen mening
psychisch zieke mensen te behandelen	94	1	0	5
drugsverslaafden en alcoholisten te behandelen	62	11	19	8
overlast in het dorp door hun cliënten te voorkomen	93	4	0	3
werkgelegenheid voor Den Dolder te creëren	33	35	22	11
de maatschappij te beschermen tegen psychisch zieke mensen	65	19	10	6
de maatschappij te beschermen tegen drugsverslaafden en alcoholisten	65	13	16	6
het terrein van de WA Hoeve veilig te maken voor dorpsbewoners	73	18	4	5
hun cliënten op te voeden in sociaal aangepast gedrag	87	8	2	4
de inwoners van Den Dolder te informeren over de aard van de psychische ziekten van hun cliëntengroepen	61	17	15	7
overlastsituaties snel en adequaat op te lossen	91	3	3	3
alle cliënten uit het dorp te weren	15	28	52	4
het dorp te informeren over relevante veranderingen op de W.A. Hoeve, zoals uitbreiding van afdelingen	84	8	5	4

* Rijen tellen in verband met afronding niet altijd op tot 100%

De mening van de ondervraagden over de patiënten van de W.A. Hoeve is consistent met mening over de taken van Altrecht / CMB. Niemand ontkent het recht op zorg en behandeling van psychiatrische patiënten op de W.A. Hoeve maar er is geen overeenstemming over de vraag of drugsverslaafden en alcoholisten ook tot psychiatrisch patiënten mogen worden gerekend. Ruim een kwart vindt van niet en vindt ook dat ze geen recht hebben op behandeling op de W.A. Hoeve. Een derde vindt dat drugsverslaafden gevaarlijker zijn dan andere psychiatrisch patiënten en een kwart denkt zo over alcoholisten.

Iets minder dan een vijfde is het eens met de stelling dat het niet meer dan normaal is dat iemand bang is voor een psychiatrische patiënt, de helft is het oneens met die stelling. Tegelijkertijd vindt

bijna 60% dat het van belangrijk er rekening mee te houden dat psychiatrisch patiënten gevaarlijk kunnen zijn (tabel 3.21).

Tabel 3.21 *Mening de patiënten / cliënten van de W.A. Hoeve. In procenten.*

	mee eens	niet eens niet oneens	mee oneens	weet niet geen mening
a. Psychiatrisch patiënten hebben recht op zorg en behandeling op de W.A. Hoeve	97	1	0	2
b. Drugsverslaafden en alcoholisten hebben recht op zorg en behandeling op de W.A. Hoeve	55	14	26	6
c. Drugsverslaafden en alcoholisten zijn te beschouwen als psychiatrisch patiënten.	40	24	29	8
d. Het is niet meer dan normaal dat iemand bang is voor een psychiatrisch patiënt.	17	33	49	2
e. Kinderen moet worden geleerd de omgang met psychiatrisch patiënten te vermijden.	13	27	53	7
f. Kinderen moet worden geleerd met psychiatrisch patiënten om te gaan	54	24	15	8
g. Drugsverslaafden zijn gevaarlijker dan (andere) psychiatrisch patiënten.	33	32	24	12
h. Alcoholisten zijn gevaarlijker dan (andere) psychiatrisch patiënten.	25	40	23	12
i. Ook al doen psychiatrisch patiënten normaal, het is belangrijk te onthouden dat ze gevaarlijk kunnen zijn.	59	19	15	7

5 Conclusies en discussie

Doel van dit onderzoek was na te gaan hoe de overlast- en veiligheidsbeleving zich in Den Dolder ontwikkelt. Deze vraag is gesteld omdat er in Den Dolder sprake is van overlast samenhangend met het gedrag van patiënten van de W.A. Hoeve. De vraag is ook gesteld omdat de veiligheidspartners (Altrecht / CMB, gemeente en politie) maatregelen hebben genomen om deze overlast terug te dringen.

Met behulp van twee metingen kunnen we in dit onderzoek over drie periodes uitspraken over overlast in Den Dolder: 2005, lente 2006 en nazomer 2006. De respons is lager dan we hadden verwacht op grond van de bezorgde reacties op de overlast in 2005.

De belangrijkste tendens is dat de openbare orde overlast substantieel is teruggedrongen. Het sterkst was dit effect merkbaar in de lente van 2006, toen de maatregelen net waren ingevoerd. Deze maatregelen zijn, globaal genomen, door ruim de helft van de geënquêteerden opgemerkt. In de nazomer van 2006 neemt de openbare orde overlast nog steeds af, maar minder sterk

De veiligheidsbeleving is in Den Dolder ook enigszins verbeterd, vergelijkbaar met de daling van overlast in 2006. We kunnen door de opzet van het onderzoek geen uitspraken doen over de vraag of de toegenomen veiligheid een effect is van de afgenomen overlast.

Ongeveer 30% van de mensen die hebben meegewerkt aan het onderzoek is (zeer) tevreden over het totale functioneren van de veiligheidspartners. De beschikbaarheid van de politie lijkt te zijn toegenomen terwijl het oordeel over het functioneren ongeveer gelijk is gebleven. Het oordeel over het functioneren van de gemeente is verbeterd, een kwart vindt dat de gemeente veel aandacht heeft voor de problemen in de buurt. Het oordeel over het functioneren van Altrecht / CMB is iets positiever dan over de gemeente. Bijna de helft vindt dat Altrecht / CMB veel aandacht heeft voor de problemen in de buurt. Ruim een derde vindt dat Altrecht / CMB effectieve maatregelen neemt ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Het blijkt dat de ondervraagden iets meer vertrouwen hebben in Altrecht / CMB dan in de andere veiligheidspartners als het gaat om het terugdringen van de overlast en vergroten van de veiligheid.

De meeste respondenten zijn van mening dat psychisch zieke mensen door Altrecht / CMB behandeld moeten worden. Het percentage mensen dat vindt dat verslaafden en alcoholisten daar ook toe behoren is echter lager. De meeste mensen vinden dat Altrecht / CMB verantwoordelijk is om overlast door patiënten in het dorp te voorkomen, en, als er toch sprake is van overlast, deze snel en adequaat op te lossen.

De meeste deelnemers aan het onderzoek zijn niet bang voor psychiatrische patiënten. De meningen zijn verdeeld over de vraag op verslaafden en alcoholisten gevaarlijker zijn dan andere psychiatrisch patiënten. Een meerderheid vindt dat je er rekening mee moet houden dat psychiatrisch patiënten gevaarlijk kunnen zijn. Het lijkt erop dat de jarenlange omgang met psychiatrische patiënten Den Dolder niet bang heeft gemaakt, wel voorzichtig.

Discussie

Respons

Voorafgaand hebben we als onderzoekers de hypothese geformuleerd dat de hoogte van de respons mogelijk iets zegt over de omvang en ernst van de problematiek. Een hoge respons duidt waarschijnlijk op een hoge intensiteit van de overlastproblematiek. Een lage respons zou er op kunnen duiden dat slechts een beperkt deel van Den Dolder onder de overlast lijdt. Uit de relatief lage respons zouden we voorzichtig kunnen concluderen dat het overlastprobleem bij een beperkt deel van de Dolderse bevolking leeft.

In het verlengde van deze redenering zou kunnen worden verwacht dat een selectieve respons zou leiden tot een overrapportage van de overlast. Immers, hoe meer geraakt door de overlast hoe groter de behoefte hierop invloed uit te oefenen en de enquête in te vullen. Anderzijds, de mensen die het meest met overlast te maken hebben zijn ook degenen die het meest van de genomen maatregelen profiteren. Op grond van deze hypothesen verwachten we dus niet dat de gerapporteerde overlast een onderschatting is van de werkelijkheid.

Afname overlast

De afname van de overlast in 2006 is een gewenste en verwachte ontwikkeling. Het is goed nieuws voor de inwoners van Den Dolder en voor de veiligheidspartners, kennelijk hebben zij hun werk goed gedaan. De afname bleek in de zomer geringer dan in het voorjaar maar dat is verklaarbaar. De eerste klap is een daalder waard. De overlast nog verder terugdringen zal alleen slagen wanneer het huidige niveau van ingrijpen kan worden gehandhaafd. En dat is precies waar veel bewoners bang voor zijn, dat na een goede start de scherpte verslapt en de overlast weer toeneemt. Gezien de plannen die Altrecht heeft met de W.A. Hoeve is het van belang dat de nu ingezette koers wordt vastgehouden.

Veiligheidspartners

Het is opmerkelijk dat Altrecht en CMB door veel inwoners enerzijds worden gezien als 'oorzaak' van de ontstane overlast en dat ze tegelijkertijd veel vertrouwen krijgen als degene die de

overlast kan terugdringen en de veiligheid vergroten. Kennelijk hebben Altrecht en CMB hun verantwoordelijkheid als buurman serieus genomen.

Psychiatrie en verslaving

In de verslavingszorg en de psychiatrie is brede erkenning voor de opvatting dat verslaving een psychiatrische ziekte is. Fusies tussen verslavingszorginstellingen en psychiatrische klinieken zijn daarvan het bewijs. Maar overeenstemming tussen experts en directies wil nog niet zeggen dat iedereen er zo over denkt. Op het niveau van alledag is er een verschil waar te nemen tussen mensen met dominante verslavingsproblematiek en mensen waarbij verslaving of middelengebruik secundair is. Het gedrag van mensen met dominante verslavingsproblematiek lijkt meer assertief en lastiger te structureren. Dit is waarschijnlijk een van de redenen dat ze nogal opvallen ten opzichte van andere psychiatrische patiënten en dat gewone burgers minder tolerant staan ten opzichte van hun aanwezigheid in Den Dolder. Deze attitude benadrukt nogmaals de grote verantwoordelijkheid die rust op de schouders van Altrecht en Centrum Maliebaan.

5 Geraadpleegde literatuur

Barendregt C, van de Mheen D (2006) Overlast in Den Dolder. Rotterdam: IVO

Veiligheidsmonitor Gelderland –Midden 2005, Unit WVV (2006). Samenstelling en redactie: afdeling IBO, gemeente Arnhem, afdeling OO&S, gemeente Ede. Uitvoering in samenwerking met Intomart/GfK B.V. In opdracht van de Politie Gelderland-Midden.

Wolff N & Stuber J (2002) State Mental Hospitals and Their Host Communities: The Origins of Hostile Public Reactions. *The Journal of Behavioral Health Services & Research*, 29(3), 304–317.